

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับ การศึกษาไว้ในมาตรา 43 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตรา 81 ระบุไว้ว่า รัฐจะต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสนับสนุน การค้นคว้าวิจัยศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนา ประเทศ พัฒนาวิชาชีพ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติ (สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541:16) ซึ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญนั้นเป็นกฎหมาย สูงสุดในการปกครองประเทศ และเป็นกฎหมายแม่บทในการออกกฎหมายอื่น ๆ รวมทั้ง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่ใช้ในปัจจุบันที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของคนให้มี ลักษณะ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้”

การศึกษาเป็นการสร้างรากฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ “คน” เป็นการเตรียม และนำคนไทยให้ก้าวสู่สังคมยุคใหม่อย่างมั่นคงและรู้ทัน โลกจึงมุ่งขยายและยกระดับความรู้ พื้นฐานของประชาชนทั้งหมดให้กว้างขวางและสูงขึ้น มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชนและประเทศ จึงสอดคล้องกับนโยบาย ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเน้นคน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เพราะการพัฒนาดังกล่าวเป็นภาระหน้าที่โดยตรงของ กระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นเมื่อประมวลข้อมูลและแนวโน้มของการพัฒนาทั้งในระดับโลก และภูมิภาคเข้ากันด้วยแล้ว จึงกำหนดแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาขึ้นและการปฏิรูป การศึกษาเป็นนโยบายที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งนโยบายดังกล่าวมีความคาดหวังว่า จะสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่เดิมให้เบาบางลงหรือหมดไป และสามารถพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายความเป็นเลิศทางการศึกษาในปี พ.ศ. 2550 โดยมี จุดมุ่งหมายสูงสุดคือ เพื่อให้ประชาชนไทยมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

และพัฒนาประเทศชาติให้สามารถอยู่ในสังคมโลกอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2538 : 1)

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินนโยบายตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ดังนี้

1. การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา
2. การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
4. การปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา

การปฏิรูประบบบริหาร มุ่งการกระจายอำนาจเพื่อเอื้อให้สถานศึกษามีอำนาจตัดสินใจด้านการบริหารและการจัดการทางการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่นมากที่สุด พัฒนาองค์กรรองรับการกระจายอำนาจในระดับเขตพื้นที่การศึกษาให้เข้มแข็งพร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของครอบครัวชุมชนและเอกชน

นโยบายปฏิรูปการศึกษาดังกล่าว สถานศึกษาในจังหวัดชัยนาทได้ดำเนินงานตามนโยบายการปฏิรูปของกระทรวงศึกษาธิการ มีจำนวน 210 โรงเรียนและได้รับจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาโรงเรียนตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาก่อนเป็นจำนวนเงิน 268,300 บาท เพื่อการอบรมผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ

จากรายงานการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท. 2545 : 83) พบว่า

ผลการประเมินในภาพรวมของจังหวัด มีโรงเรียนเพียงร้อยละ 6.83 คือจำนวน 14 โรงเรียน จากจำนวน 200 โรงเรียนที่มีผลการประเมินภายในน่าพอใจและพร้อมรับการประเมินภายนอกซึ่งนับว่ามีจำนวนค่อนข้างน้อยที่สามารถผ่านเกณฑ์การประเมินสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน คือ มีข้อจำกัดในการพัฒนาด้านปัจจัยเช่น งบประมาณ บุคลากร เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก การดำเนินงานตามโครงการปฏิรูปการศึกษาจึงมีข้อจำกัดด้านงบประมาณที่จะสนับสนุนในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก นับว่าเป็นการพัฒนาที่ลงทุนสูงและได้ผลตอบแทนต่ำ เพราะสภาพแวดล้อมในโรงเรียนขนาดเล็กไม่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอนและยังไม่มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาทมีโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน จำนวน 84 โรงเรียน จากโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 200 โรงเรียน ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาต่อการบริหารและจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญที่จะต้องมีการปฏิรูปการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชั้นนาท มีผลการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาเป็นอย่างไร เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาต่อไป พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้การปฏิรูปการศึกษาได้ผลบรรลุตามวัตถุประสงค์เป็นอย่างดีต่อไป จึงได้ทำการวิจัยในเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับชั้นพื้นฐานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชั้นนาท
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการประเมินการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับชั้นพื้นฐานที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกันตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชั้นนาท
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการประเมินการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับชั้นพื้นฐานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเป็นรายด้านและโดยรวม

สมมติฐานของการวิจัย

ผลการประเมินติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับชั้นพื้นฐานในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชั้นนาท ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเป็นรายด้านและโดยรวม ในด้านสภาพแวดล้อมทั่วไป ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน ในสถานศึกษา ที่มีขนาดแตกต่างกันมีความแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะประเมินติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับชั้นพื้นฐานในจังหวัดชั้นนาท ตามบทบัญญัติ 10 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model มาใช้ในการประเมินตามขั้นตอนหลัก คือ สภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลการดำเนินงาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 210 โรงเรียน

1.2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท จำนวน 136 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน(Stratified Random sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุราชการ ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารขนาดของโรงเรียน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดนิยามคำศัพท์ดังนี้

1. การประเมินติดตามผล หมายถึง การตรวจสอบผลการปฏิบัติงานที่เกิดจากการปรับปรุงพัฒนาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

1.1 การประเมินสภาพแวดล้อม หมายถึง การประเมินสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ของโครงการ/กิจกรรมที่สนองนโยบายดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

1.2 การประเมินปัจจัยป้อน หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับอาคาร สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อการเรียน วัสดุ ครุภัณฑ์ งบประมาณและบุคลากร

1.3 การประเมินกระบวนการ หมายถึง การประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาตามสภาพจริงที่ปรากฏเห็นและสังเกตเห็นได้

1.4 การประเมินผลผลิต หมายถึง การประเมินผลที่ได้ผลจากการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

2. ผลการปฏิบัติงาน หมายถึง ผลการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษา ตามบทบัญญัติ 10 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ

3. การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ หมายถึง การปรับปรุงการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเลือกสรรเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมแนวทางการดำเนินงานที่มีอยู่เดิมด้วยความคาดหวังว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่เดิมให้เบาบางลงหรือหมดไปและสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษาในปี พ.ศ.2550 โดยกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน 4 ด้าน

3.1 การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา เร่งรัดให้สถานศึกษาบริหารจัดการ การศึกษาให้มีมาตรฐานมีคุณภาพ จัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของ นักเรียน

3.2 การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา เร่งปฏิรูปและพัฒนาครู ทั้งที่ทำการสอนในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน

3.3 การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน เร่งปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน เพื่อยกระดับการศึกษาทุกระดับ

3.4 การปฏิรูประบบบริหารการศึกษา มุ่งกระจายอำนาจเพื่อเอื้อให้สถานศึกษามีอำนาจการตัดสินใจด้านการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่นมากที่สุด และส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของ ครอบครัว ชุมชนและเอกชน

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชั้นนาท

5. ครูผู้สอน หมายถึง บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

6. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละแห่ง

7. สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่ การศึกษาตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชั้นนาท แบ่งเป็น 4 ขนาด ดังนี้

7.1 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1501 คนขึ้นไป

7.2 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301-1500 คน

7.3 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน

7.4 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบระดับผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชยนาท
2. เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาในการใช้วางแผน ปรับปรุง พัฒนา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY